

*Верещак Ілля,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
навчально-наукового інституту педагогіки
Науковий керівник: Березюк Олена,
кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Розвиток цифрових компетенцій у молодших школярів є одним із ключових завдань сучасної освіти. Інтеграція цифрових технологій у навчальний процес збагачує освітнє середовище, сприяє індивідуалізації навчання та готує учнів до викликів інформаційного суспільства. Гуманітарні дисципліни, зокрема мова, українська мова, англійська мова, я у світі, є важливим майданчиком для розвитку не лише когнітивних, а й цифрових навичок.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх проникнення в усі сфери життя суспільства вимагає від системи освіти підготовки учнів, здатних ефективно функціонувати в цифровому середовищі [2]. Формування цифрової компетентності стає однією з ключових вимог сучасної освіти, починаючи з початкової школи.

Впровадження Концепції Нової української школи визначає інформаційно-цифрову компетентність як одну з ключових, що передбачає впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки та обміну інформацією в навчальній діяльності та повсякденному житті [2].

Інтеграція цифрових технологій у вивчення гуманітарних дисциплін відкриває нові можливості для підвищення ефективності навчального процесу, розвитку критичного мислення, креативності та соціальних навичок учнів [3]. Це особливо важливо в контексті підготовки молодших школярів до успішної самореалізації в майбутньому.

Сучасне покоління дітей, яке зростає в цифровому середовищі, потребує нових підходів до навчання, що враховують їхні особливості сприйняття інформації та взаємодії з цифровими технологіями. Традиційні методи навчання часто виявляються недостатньо ефективними для залучення та мотивації цифрового покоління.

Крім того, розвиток цифрових компетенцій у молодшому шкільному віці закладає фундамент для подальшого навчання та успішної адаптації учнів до швидкозмінного світу технологій. Це сприяє формуванню навичок самоосвіти та готовності до навчання протягом життя.

В основі розвитку цифрових компетенцій лежить концепція, визначена Європейською рамкою цифрових компетенцій для громадян (DigComp) [4, 5, 6]. Ця рамка встановлює еталон цифрових навичок та знань, необхідних для ефективної участі в сучасному цифровому суспільстві. Для молодших школярів особливого значення набувають такі компоненти як інформаційна грамотність, комунікація та співпраці, цифрова творчість та безпека в інтернеті.

Інформаційна грамотність передбачає здатність здійснювати пошук, оцінку та використання інформації. У контексті початкової освіти це означає розвиток у учнів навичок формулювання інформаційних потреб, пошуку даних у цифрових середовищах, їх аналізу та критичної оцінки [4]. Важливо навчити дітей розрізняти достовірні джерела інформації та розуміти, як організовувати, зберігати та отримувати цифрові дані.

Комунікація та співпраця фокусуються на використанні цифрових засобів для комунікації [4, 6]. Молодші школярі повинні опанувати базові навички взаємодії через цифрові технології, обміну інформацією та участі в онлайн-спільнотах. Особливу увагу слід приділити розвитку здатності до цифрової співпраці, зокрема, у контексті групових проєктів та спільного створення ресурсів.

Створення цифрового контенту є важливим аспектом цифрової компетентності [4, 6]. Для молодших школярів це може включати створення простих цифрових текстів, зображень, аудіо- та відеоматеріалів. Важливо розвивати креативність учнів у цифровому середовищі, заохочуючи їх до експериментів з різними форматами та інструментами.

Усвідомлення ризиків і захист власних даних є критично важливими навичками в цифрову епоху [4, 6]. Молодші школярі повинні розуміти основні принципи онлайн-безпеки, включаючи захист особистої інформації, розпізнавання потенційних загроз та відповідальне використання цифрових технологій. Важливо формувати у дітей критичне ставлення до інформації, отриманої онлайн, та розуміння етичних аспектів цифрової взаємодії.

Розвиток цих компонентів цифрової компетентності у молодших школярів вимагає інтегрованого підходу, який поєднує теоретичне навчання з практичним застосуванням цифрових навичок у контексті вивчення гуманітарних дисциплін [1]. Це сприятиме формуванню цілісного розуміння цифрового світу та підготовці учнів до ефективної участі в сучасному інформаційному суспільстві.

Секція 1. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та науці

Для реалізації цього інтегрованого підходу необхідно розробити та впровадити комплекс методичних рекомендацій, які враховуватимуть специфіку розвитку цифрових компетенцій у контексті гуманітарних дисциплін початкової школи. Ці рекомендації мають бути спрямовані на створення освітнього середовища, яке стимулює активне використання цифрових технологій та розвиває критичне мислення учнів щодо їх застосування.

Враховуючи вікові особливості молодших школярів та специфіку гуманітарних дисциплін, пропонуємо наступні методичні рекомендації, які дозволять ефективно інтегрувати розвиток цифрових компетенцій у навчальний процес (Табл.1). Ці рекомендації базуються на принципах активного навчання, міждисциплінарного підходу та адаптивності до різних навчальних контекстів.

Таблиця 1.

Методичні рекомендації

№	Рекомендація	Роз'яснення
1.	Використання інтерактивних платформ	<p>Інтеграція інтерактивних платформ у навчальний процес є ефективним засобом розвитку цифрових компетенцій учнів молодшого шкільного віку при вивченні гуманітарних дисциплін. Такі платформи як Google Classroom, Padlet та LearningApps надають широкі можливості для створення інтерактивного освітнього середовища.</p> <p>Наприклад, на уроках української мови доцільно впроваджувати вправи на розпізнавання частин мови у формі інтерактивних тестів. Це не лише сприяє засвоєнню граматичного матеріалу, але й розвиває навички роботи з цифровими інструментами. Використання цих платформ для групової роботи над проектами, зокрема створення інтерактивних казок чи історій, стимулює розвиток креативності та навичок цифрової співпраці.</p>
2.	Цифрові інтерактивні ігри	<p>Застосування цифрових ігор у навчальному процесі є потужним інструментом для підвищення мотивації та залучення учнів до активного навчання. Для уроків літератури рекомендується використовувати такі інструменти як Quizizz для перевірки знань про творчість письменників та Wordwall для вивчення нових слів і термінів. Ці ігрові платформи не лише роблять процес навчання більш захопливим, але й сприяють розвитку цифрової грамотності учнів.</p>

Секція 1. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та науці

3.	Робота з мультимедійним контентом	Використання мультимедійного контенту є ефективним способом покращення сприйняття та засвоєння навчального матеріалу. На уроках історії рекомендується застосовувати хронологічні відео та інтерактивні карти, що допомагає учням краще візуалізувати історичні події та процеси. Уроки літератури можуть включати аналіз уривків аудіокниг або створення відеороликів за мотивами прочитаних творів, що розвиває не лише цифрові навички, але й критичне мислення та творчі здібності учнів.
4.	Формування інформаційної грамотності	Розвиток навичок пошуку, оцінки та використання інформації з відкритих джерел є ключовим компонентом цифрової компетентності. Рекомендується проводити спеціальні уроки з основ пошуку інформації в інтернеті, навчаючи учнів критично оцінювати достовірність джерел. Використання ресурсів, таких як Національна дитяча бібліотека, забезпечує доступ до надійних матеріалів та формує навички роботи з цифровими бібліотеками.
5.	Залучення батьків до розвитку цифрових компетенцій	Організація спільних проєктів, де батьки допомагають дітям освоювати нові цифрові інструменти, є важливим аспектом формування цифрових компетенцій. Створення родинних відеоісторій на задану тему не лише зміцнює зв'язок між домом і школою, але й сприяє розвитку цифрових навичок у контексті сімейної взаємодії. Це також допомагає батькам краще розуміти цифрові потреби та можливості своїх дітей.

Впровадження цих методичних рекомендацій у навчальний процес дозволить ефективно розвивати цифрові компетенції молодших школярів у контексті вивчення гуманітарних дисциплін. Важливо зазначити, що ці рекомендації повинні застосовуватися гнучко, з урахуванням індивідуальних особливостей учнів та специфіки конкретного навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Зелінська А., Тарасович Л., Лавриненко С. Цифрові компетенції як основа трансформації професійної освіти майбутніх менеджерів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-51>
2. Стеганцева В. В. Формування інформаційно-цифрової компетентності молодшого школяра у контексті його кіберсоціалізації. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія педагогіка і психологія*. 2022. № 1 (23). С. 30 – 39.

3. Чубінська Н., Петришин С. Використання цифрових технологій у процесі викладання гуманітарних дисциплін у ЗЗСО. *Академічні візії*. 2024. № 30. С. 1-7. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1164>

4. DigComp Digital Competences. URL: https://competendo.net/en/DigComp_Digital_Competences

5. European Commission, Joint Research Centre, Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. 2022. DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens]. With new examples of knowledge, skills and attitudes, Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/50c53c01-abe1-11ec-83e1-01aa75ed71a1/language-en>

6. European Digital Competency Framework DIGCOMP. URL: <https://ikanos.eus/en/resources/documents-digcomp/>